

Acs József szövegrajza

A barnaság mélyén ...

Zákány Antal

Az asztalvégnél ülök, egy támlás széken, amelyen nagyon szeretek hátradőlve hintázni. Szeret az asszony is, aki most velem szemben ül, ugyanolyan széken és ugyanolyan hintázó kedvvel. Ülök az asszonnyal szemben. Nem: magammal szemben ülök, magamat látom a szemében, a barna, békés paraszú szemekben, amelyek, úgy tűnik, sehol sem kezdődnek és sehol sem érnek véget. Végtelen pillantás, végtelen barnasága az estnek ...

És ez a barnaság betölt itt mindent, kerete minden létező tárgynak, minden bútordarabnak; a konyhaszekrénynek, rajta a mozsárral, kávédarálóval, csészékkal, gyümölcscsel, üvegekkel és miegyébbel. Belőle ered ez a szőkehajú kétéves kis gyerkőc is, aki fából való autóit az asztalon tologatja.

— Kár, hogy nem jött délben — mondja a barnaság —, kirántott velő volt ebédre.

— Nem jöhöttem.

— Miért?

— Dolgom volt — hazudtam.

Az igazság az, hogy aludnom kellett tíz óráig, tizenegyig. Fáradt vagyok nagyon. Ezt ő is látja, de nem törődik velem. Nem látszott részvét az arcán.

Hosszan szippantott a cigarettájából és tovább nézett. Ez a barnaság nem teremődött komorságra, lehet, hogy komolyságra sem. A vidámság hala ott bukdácsolt, hancúrozott mély és zavaros, áfűrkészhetetlen vizében. A kirántott velőre gondoltam. Igyekeztem elképzelni, ahogyan a velőt kirántotta. Én még schasem ettem ilyet. Bosszantó, hogy az első szava a velő volt: nem a lelkemre gondolt, hanem a gyomromra. Ez kellene, hogy fájjon. De csak nézem magamat a barnaságban és olyan nagyon kényszerít valami arra, hogy megkérdezzem magamtól: valóban jó vagyok én?

A férj nincs itt, de itt zsong az idézete: „Ha jó vagy, hülyének néznek”. Szeretnék most a tükörbe nézni, de a barnaság mindent eláraszt, mindentől eltilt...

Mintha ezt mondaná:

— Nyughass, hülye! Nincs miben kételkedned!

Látom a barnaság lelkét: szeretne eggyé olvasztani (a csontvázat kizárva) a bitangssággal, a férje férfiasságával, romlottságával, alakosságával és romlott delejességével, temperamenumával. Sokáig nem fogja elviselni a tudatot, hogy jónak lát, nem fogja megbocsátani, meg fog gyűlölni egyszer érte.

Tudom, elvárja, hogy egyszer megtámadjam...

Szippant a cigarettájából és megkérdezi:

— Szeret kártyázni, János?

Azon tűnődöm, hogy sehol sincs helyem ebben a barnaságban, amelyben lopva felbukkan a mosoly, csalogatva int, azán eltűnik újra...

Fölsimpszkodik rám a szalmahajú gyerkőc, föl az én gyerekségem fájára, messze fölém, ahonnan megérezem, hogy hűgyszagú, ragadós és ápolatlan... De a barnaság csak barnaság marad, sehonnan sem eredő és sehová meg nem térő. Elgondolkodom: jó lenne-e belevetnem magam ebbe a végtelenségbe?

— Nem szeretem a kártyát — mondom.

— Nem?

— Valóban nem. Nem is értek hozzá...

— Hát mit szeret maga?

— Legszívesebben hallgatni, semmit sem tenni...

— János! Maga olyan már, mint egy aggastyán!

Látom, hogy kárörvendve szemléli a ráncokat az arcomon. A barnaság szinte felsikolt, aztán csodálkozó kitarulkozással magábabocsát, ahol rejtelmeinek gyengéd bokraihoz szorít, hogy megérezzem, hogy megérintsem, egy pillanatra átéljem és szót szóljak róla az érzéseim előtt.

— Mit szeret maga? — kérdezi újra.

A fából való autó lezuhant. A padlóra esett. A kis szalmafej leszállott utána, ámorett-seggel, hurkás combokkal és pufók képpel...

Kívánczított belőlem: „Jó lenne most beleveszni a barnaságba”, de a lelkiismeretem megelőzött: „Talán azért nem szeretem a kártyát, mert sok vértől szennyes!”

— Maga jó ember — mondta a barnaság. A szájára néztem, amelynek hajlatában gúny bujdosott. Újra a férj idézete motoszkált az eszemben: „A nők mindenkor megbocsátják azt, hogy gazember vagy, de azt, hogy becsületes — soha!”

— Maga jó ember — visszhangozta a szoba, sepegte a szoba, zizegték a legyek a falon, vijjogták a szúnyogok a lámpa körül és kántálta az alakosságom, amelynek utálatos ünnepességét most láttam meg, éreztem át, lepleztem le először életemben... Borzadva és utálkozva láttam magam-

ban az álbecsület, a hazug-jóság burkában megbúvó kukacot, a nyugtalan, falánk férget, amely kivetülő barom-modorom és a nemesség mezébe öltözött, korcs jellemem vékony tapasza alól les az áldozatára, mint a legvérengzőbb állat az őserdő sűrűjében — gyáva volt, becstelenül és közönségesen gyáva... Nincs tíz perce sem, hogy kívántam megragadni, vérig és csontig marcangolni, mint a hiúz a gerlicét, a gügató, szelid szárnyast. És éppen az előbb, amikor önfeledten, öntudatlanul is talán — hívott, bátorított, a gyávák gyávájává aljasulva, szemforgatva visszahúzódtam gyarlóságom gubójába...

Azt mondta a fékentangott hevület zavarában:

— Hjah! János! Mit csináljak? Meg kell bolondulnom! Szétesik a fejem... úgy zúg, zakatol egyre!

Az arca rózsaszínű lett, piros lett, mint a kert kocsma lámpionjai, mint a szerelem kicsinyes, törpelelkű matematikusainak éjjeliszekrényeinek található, kínos perverzítással beállított hangulatlámpák...

Egészen ostoba lennék, hogyha nem éveném meg, hogyha nem fognám föl ezt az érzéki célzást, hisz jól tudta, mert nem egyszer mesélte el nekem, hogy a férje elhanyagolja, teljesen kikapcsolta szerelmi programjából a testét...

Talán arcának kiömlő piros tűzijátéka riasztott meg éppen, vagy talán az a hangalanul feltörő, fölujjongani készülő nagy életerő, a vágy feszültsége riasztott meg, amely egy-egy (célzatos?) nagy nyújtzkodásában gyúlt össze, forrósodott együvé, amely őrjítően a magasba, a mindenségbe felnyújtott karjaiból tódult volna le, indult bele nagy, megrezzenő melleibe, amelyek, úgy tűnt, minden pillanatban robbanhatnának a nagy telítettségtől...

Ilyenkor mindig valahonnan és valamilyen megmagyarázhatatlan mélységből és magasságból nézett rám, nyugodtan hagyta, hogy zavarodottan, eszelősen fürkészem a testét, hallgassam zsongó-dübörgő vérenek nagy szimfóniáját...

Es én gyáva voltam.

Hiába görgött eszméletemben a férjének egykori megjegyzése, mint egy bolond, ájult rohamra buzdító csatadal: „Hidd el, nem venném zokon, ha veled csalna meg a feleségem... de ezt ne mondd meg neki, furcsán esne ki, hogyha megtudná, hogy a férje állít neki céget...”

Mi volt ez? Mit jelentsen ez? Lehet kísértés, de lebecsülése is a személyemnek... Lehet, hogy így akarta megtudni, hogy fölszarvazta-e az asszony...?

Olykor megfigyeltem, hogyha az asszonymál talált, gyanakodva fürkésztett: borzas bajuszomtól és szakállamtól kigyúlt-e az asszony érzékeny, finom arca, bőre...

Minden néma, susterogva visszazuhanó érzéki-orgia után, jól éreztem, hogy gyűlöletes vagyok az asszony számára... Olykor szánakozó, hűvös egykedvűséggel hátradólt a székével, meglazította feszes pulóverét, mélyeket szívott a cigarettáján és mintha egy fafaragványt nézne: a kezeimet, szemeimet, és a számat. Utált. De a szemében, a végtelen barnaságban, úgy tűnt, szűköl, sír valami mégis... „Szeret?... Nem! Csak játszik velem... Az asszonyok kések a játéokra mindig...” — gondoltam.

— János!...

— Tessék!...

— Hajh! Megbolondulok... mit csináljak? Úgy fáj a derekam... itt, itt...

Fölhúzza a pulóverét, kivillan a feketeségből a fehér női ing, mint a villám, úgy kicsattan. Tapogatja, szinte kínálva tapogatja a derekát, masszírozza.

Ülök a székemen, bambán, zavarva, mintha ítéletre várnék...

— Hah!... törni tudnék. — Úgy tűnik, láng jön ki a száján. Nézem a szemeit, a száját és megdermedve szívom a cigarettát. Fölkap egy könyvet, megforgatja a feje fölött és az asztalra csapja... Ahogyan rámnéz, tudom, hogy a fejemnek szánta.

Két lépés választ el tőle, de ez a távolság — végtelen, legyőzhetetlen.

— János!

— Tessék!

— Szörnyű, hogy mennyire lefogytam...

— Valóban — mondom —, de honnan tudjam én, hisz ezelőtt nem mértem.

— Maga bolond!...

— Megmérem most — szólok.

A hangomban alig tudom csitítani a rezgést, hogy észre ne vegye.

— Hogyan? — kérdezi.

— Szépen. Így...

Hozzálépek és hasán pihenő két karját, hattyúszármnyait szétfejtem és átölelem megemelem:

— Valóban — dadogom —, sokat fogyott...

Így tartottam volna, ki tudja meddig.

Ülök és szívom a cigarettámat. Millió kérdés lobban fel bennem, és én alig hallom, amint mondja:

— János, elszívta az utolsó cigarettámat. Szereti a hajábansült krumplit?

Ránézek, az arca komor, fekete. Íves szemöldökeiket összecsípte, szája durcásan, csalódottan csücsörödő, pulóvere laza, kusza haja borzas s a homloka fenyegetően árkos...

A mikor belépek az ajtón, nem pirul el mostanában. Azt mondja később: — János, vegye tudomásul, hogy a jövő héten falura megyek!

Megreked bennem a lélek. Kutatok az asztalon valami tárgy után, ami recsegő indulataimnak földvezetéke lenne. Megfogom a hamutartót. Érdes és hideg...

— Kihez fogok én vendégségbe menni akkor?

Elpirulok, arcom olyan, mint a visszánéző alkonyi nap a láthatáron.

— Kihez? A férjemhez — mondja közömbösen.

— Én valahogy nem kizárólag őt látogattam csak...

Elpirul ő is és a szemeivel megmelegíti az arcom.

— Tessék, hagytam egy szem bonbont magának. Fogja!...

Elbúcsúzásom előtt meghitten, bensőséges közvetlenséggel, piruló arc-cal nyújtózik, szemeivel ébreszti számban, biztatja a csók sugallatát, kezemben az ölelés indulását. Halogatja az időt, hogy kikísérjen. Végtelen a barnaság, kint folytatódik a sötétlő éjjel. Éjszaka! Mint a boldogító beteljesülés, úgy suhog belém az éj tudata.

Hit'em, tudja, hogy az a pillanat elérkezett.

Előrebocsát és kilépünk az éjszakába.

A szemei olyan közel vannak, hogy magukba szívznak. Kínoz a tudata annak, hogy én még nem öleltem asszonyt.

— Mit bámul rám, és áll itt, mint egy faszent? — kérdezi csúfolódva.

A közelsége, a lényge olyan borzongató, olyan megsemmisítően nagy, mint a tenger...

Utolsó villan a szemeiben még az a gyengéd, szívre hívogató, sürgő fény, aztán beborul az arca...

— János, maga egy vén... egy agg zarándok... vegye tudomásul...

— Állatian szeretem — szóltam. Úgy, mint még soha senkit...

Összefonta gyűrött gyomrán a két karját és gúnyosan mondta:

— Ne mondja!... És mióta?

Az arcán egy pillanatra lágy, rikató megilletődöttséget láttam, de csak egy pillanatra. A barnaság megfagyott és távoli csillagként rezgett az éjszakában. Meg akartam ölelni, de szigorúan, parancsolóan visszautasított:

— Tudja meg, kedvesem, hogy én utálok magát. Isten magával! Még csak nem is tetszik nekem... Sohasem tetszett...

... Ülök, szívom a cigarettát. Millió kérdés lobban fel bennem és alig hallom, amint mondja:

— János, elszívta az utolsó cigarettámat...

